

ταξὺ τῶν αὐτιῶν του καὶ τῶν στομάτων τῶν ντόπιων κανέναν «σοφός». Ἐπειτα, εἶχε καὶ τὴ βοήθεια τῶν σημείων τοῦ ἐγγλέζικου ἀλφαβήτου γιὰ νὰ παριστάνῃ πιστὰ τοὺς κυπριώτικους φθόγγους sh, tj, toh, ἂν καὶ ὄχι καὶ τὰ φωνήεντα. Λεῖπουν ὅμως ἀπ' αὐτὸν ἀκόμη ἀρκετὲς ὀνομασίες τοποθεσιῶν, ὄχι μόνον ὁμορφες καὶ ποιητικὲς ὅπως τίς κάμνει ὁ λαὸς μας, ἀλλὰ καὶ μὲ σημεῖα μεγάλης λαογραφικῆς καὶ ἱστορικῆς. Ὁ χάρτης, ἔννοεῖται, ἔγινε γιὰ τὶς δουλειές τῆς ἐγγλέζικης κυβερνήσεως τοῦ τόπου, ὑπάρχει δὲ σήμερα μόνον στὰ κυβερνητικὰ γραφεῖα, στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ μας (ἂν ἐγγλύτωση ἀπὸ τὴ μανίαν τῶν κηρυναϊκῶν καὶ κιτικῶν ἡρώων), καὶ εἰς κανένα ἄλλο ἐδῶ κ' ἐκεῖ...κοινοτικῶς...κατάστημα.

Ἐκτοτε, κανέναν χάρτη τῆς Κύπρου λόγου ἁξίος ἐβγῆκε πλέον, ἐὰν ξεῦρω καλὰ. Μόνον ἓνας μικρὸς τοῦ μκαίτη Σακελλαρίου (Ἀθῆναι), ὁ μόνος ρωμαϊκὸς καὶ ἔως τὰ τώρα «ἐν χρήσει» εἰς τὰ σχολεῖά μας.

* *

Σήμερα ὁ κ. Ἡρ. Χατζηγιώργης μᾶς δίδει τὸ χάρτη του, τὸν πρῶτον ρωμαϊκὸν μὲ ἀξιώσεις. Τὰ ὅλικά τῆς ἐκδόσεως, πρώτης τάξεως. Μέγεθος 1,15 × 0,75. Κλίμαξ, 1:190,000, ἢ 1 δάκτυλος=μὲ 3 ἀγγλικὰ μίλια. Γλυκίστατο γαλάζιο χρῶμα γιὰ τὴ θάλασσαν. Τὰ βᾶθη τῆς γῆς, ἔως ἐφ' ἃς ἀγγλικὰ μίλια ἀπὸ τὰ παραγιάλια, σημειώνονται μὲ ἀριθμούς, καὶ στὴν ἀπόστασιν αὐτὴ γύρω στὸ νησί μας, δὲν ὑπάρχει βᾶθος βαθύτερον ἀπὸ 200 ὀργυεῖς, παρὰ μόνον εἰς τρία σημεία ὅπου γίνεται ἀπότομα 336, 351 καὶ 422 ὀργυεῖς, ἀντίκρυ στὸ Ἀκρωτήρι τοῦ Κιτίου. Οἱ ἀποστάσεις ἀπὸ τὸν ἕνα στὸν ἄλλον ὁρμον σημειώνονται καὶ αὐτές, καθὼς καὶ οἱ φάρυ, τὸ χρῶμα καὶ ἡ δύναμις των. Τὸ χρῶμα τῆς ξηρᾶς, σὺν ὀψῃ μαρμαροῦ παλιδὸ κκιροῦ. Ἐχει τοὺς νέους δρόμους καὶ τὸν σιδηρόδρομον ἀκόμη, (εἶδος κωλοσοῦργη, σιδηροπάμπορον, ὅπως τὸν λείει ὁ... διόρθωτος λαὸς μας), ποὺ ἔχουν γίνῃ μετὰ τὸν χάρτη τοῦ Κίτσεενερ.

* *

Τὰ λιγοστὰ τούρκικα χωριά, (μὲ ρωμαϊκά, τὰ περισσότερα, ὀνόματα), σημειώνονται μὲ ἡμισέληνον, ἐνῶ τὰ δικά μας, μὲ σταυρό, ὅπως καὶ στὸ

χάρτη τοῦ Κ. Ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχεν τὸ γράψιμο τῶν ὀνομάτων γενικῶς. Τὰ γράμματα εἶναι πλεονάζοντα ἀπὸ ὅ,τι ἐσήκωνε μεγάλα. Καὶ ὅταν τὰ χωριά ἢ τὰ μέρη εἶναι πυκνά, δὲν ξεχωρίζει κανεὶς εὐκολὰ τὰ σημεῖον εἰς τὸ ὅποσον ἀνήκει καθὲς ὀνομασία. Ἐνῶ καὶ σ' αὐτὸ ὁ ἐγγλέζικος χάρτης, μὲ τὸ συνεχτὸ, ψιλὸ, καθαρό, εὐκολοδιάβαστο τῶν ὀνομασιῶν του, ἔπρεπε νὰ εἶναι παράδειγμα.

* *

Ἀλλὰ δὲν εἶναι αὐτὴ μὲν ἡ ἀδυστυχία τοῦ νέου μας χάρτη. Ὅπως σημειώνεται στὴν κάτω γωνία του, τὰ ὀνόματα γράφονται καθὼς προφέρονται κατὰ τὸ Τοπωνυμικὸν τοῦ κ. Σίμου Μενάρδου, δηλαδὴ τοῦ ὁξένοιου σοφοῦ ποὺ ἀνεκάλυψε τὸν νεκρὸν τοῦ Ἀδωνιδος.

Λοιπόν: Στὴ γραφὴ τῶν ὀνομάτων, τὸ κυπριώτικο sh παριστάνεται μὲ χ ἢ ss, καὶ τὸ toh μὲ κ. Πολὺ καλὰ, ἂν καὶ δὲν προνοεῖ γιὰ μερικὸς ἄλλους φθόγγους. Ἀλλ' ὁ εὐλογημένος δὲ φυλάει τὸν κανονισμὸν αὐτόν, ἀλλὰ γράφει Σκελλοῦρκ, καὶ Κοκκινωτορμιθιά, κτλ. κτλ., δηλαδὴ τοῦ κκ=tehtoh!! Αὐτὸ εἶναι πολλὴ ἀπροσεξία, αἰτία δὲ εἶναι διότι ὁ ἐκδότης ἔφησε νὰ παρατραβηθῇ ἀπὸ τίς «σοφίες».

Γιὰ τὸ τυπλὸ αὐτὸ τράβηγμα ὁ χαρτογράφος ἔπρεπε ἄθελα σὲ ἀντιφάσεις πολλὰς καὶ ὡς πρὸς τὴν σημερινὴν προφορὰ ἢ γραφὴ τῶν ὀνομάτων—ἂν καὶ ἡ ἀντιφάσις πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὴν πραγματικότητα—εἶναι τὸ γνῶρισμα τῶν πολλῶν «σοφῶν». Ἐπιδιορθῶναι (sic) τὸ σημερινὸ γενικὸ Λευκοσία εἰς Λευκοσία (μὲ ο μικρὸν) ὅπως λείει ἀνεκαλύφθη ἀπὸ τὸν κ. Μενάρδον, γραμμικὸν σὲ μερικὰ προχρυσινὰ χερσόγραφα καθόλου αὐθεντικά. Μὰ τότε τὸ Λεμεσό(ς) γιατί νὰ τὸ γράφῃ ὅπως εἶναι σήμερα, καὶ ὄχι Νεμεσό(ς) ὅπως ἦταν μιὰ φορὰ (καθὼς λείει καὶ ὁ Oberhammer); Γιατὶ τὸ Δελλαπατῆιν τὸ γράφει ὅπως προφέρεται σήμερα, ἐνῶ γράφει Κουτσοῦδέντης ὅπως ἦταν ἔλλοτε, καὶ ὄχι Κουτσοβέντης ὅπως προφέρεται σήμερα; Πῶς γράφει Πομός καὶ ὄχι Πομός (βωμός); Πῶς θὰ δικαιολογήσῃς στὸ μαθητοῦδι π. χ. τὸ χάρτη ὅταν γράφῃ Πάφου (πόλις, σημερὸν) καὶ κοντὰ σ' αὐτὸ ΠΑΦΟΣ (ἐπρχία); Κτλ. κτλ. κτλ.

* *

Μὲ λίγα λόγια (ἐπειδὴ δὲν εἴμαστε κριτικοί

ἀλλὰ θέλουμε μονάχα κατὰ λογικὸν καὶ ἀληθινὸν καὶ ὠφέλιμον): ὁ ἐκδότης ἐγελάσθη καὶ ἔπρεπε σὲ ρεκλάμα σοφίας, «ζητοῦσθ; ἀνδριάντα». Νὰ εἶναι γραμμένα ἄλλα ἔτσι καὶ ἄλλα ἄλλοιῳ, δὲ γίνε-ται. Γιατὶ τότε καὶ χάρτης καὶ πρᾶγμα καὶ ἀλήθεια κκ. παράδοσις καὶ ἱστορία γίνονται μιὰ σαχλοσκαλάτα Κενένας Ἐγγλέζος δὲ θὰ ἔγραφε σήμερα Londonium, ἐπειδὴ ἕνας «σοφός» ἀνεκάλυψε ὅτι πέρις ἔτσι ἦταν.

Γιὰ τὸν τυπλοῦργον δὲ, καὶ γιὰ τὸ ὅτι οἱ ὀνομα-σίες εἶναι μὲ πολὺ μεγάλα γράμματα, ὁ χάρτης στερέθηκεν ἕνα σωρὸ σημαντικὰς καὶ ὁμορφες τοποθεσίας, καὶ ἐκινδύνευσε νὰ γίνῃ ἀνεπαρκὴς ἔσον καὶ τὰ τοπωνυμικὰ ποὺ τὸν ἐστράδωσαν.

Πανοῦμε γιὰ ἕνα χάρτη ρωμαϊκὸν τοῦ τόπου μας καλὸ, πρὸ πάντων γιὰ τὰ κακόμοιρά μας τὰ σχολεῖα. Θὰ σφίξω τώρα μὲ τὴν καρδιά μου τὸ χέρι τοῦ ἐκδότη γιὰ τὴν ἐλπίδα ποὺ μᾶς εἶπε μὲ τὸ χάρτη του, καὶ θὰ τοῦ εὐκχήσω ν' ἀποκτήσῃ ἔκρηνα τόσο χρῆμα, ὥστε γιὰ τὴν β' ἐκδοσὴ νὰ φωνάξῃ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἕνα στρατιωτικὸ χαρτογράφον καὶ μαζί του νὰ γυρίσῃ πατιὰ μὲ πατιὰ τὴν πλούσιον ἀπὸ κάθε εἶδος, ὁμορφου πλούτου τόπον μας, ἀκούον-τας καὶ καταγράφοντας καὶ ἀφίνοντας κατὰ μέρος κάθε ὁξένοια νοστιμάδα.

Ἀλλοίμονο ἴσχυ' ἐκείνῃ τὴν ὥρᾳ. Μὰ εἴθε τὸν τέτοιον χαρτογράφον νὰ τὸν διατάξῃ νὰ ἔλθῃ στὴν Κύπρον αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς μας.

Κύπρον.

ΕΝΑ ΚΟΠΕΛΛΙ

ΕΠΙΘΥΜΙΑ

Στῆς ἁγίας Ἐργασίας τὸ χερσὶ βωμὸ
θέλω νὰ καίω ἀκούρατος τοῦ πόθου τὸ λιβάνι,
γιὰ νὰπολάσω Ἰδέας λούλουδα ἱερὰ,
ποὺ ἴσως μιὰ μέρα θὰ γενοῦν γιὰ μὲ ἀφθαρτὸ στε-
φάνι.

Μὰ πιδυμῶ στὸ μόχθο καὶ στὴν κουρασίαν
νὰχω κοντὰ μιὰν ἀδερφεὴ ψυχὴ νὰ μὲ φωτίζει,
νὰ μοῦ χαρίσῃ θάρρη καὶ παρηγοριὰς
καὶ μὲ χαρὲς τὸν ἵδρωτα νὰ μοῦ γλυκοσφουγγίζει.

Θέλω σὺν ζωντανεύῳ κάποιο ἰδανικόν,
μὲ τραγουδάκι χαρῶν ἢ καὶ περὶ ὀλιμμένο

IV

Ἀπὸ τότε πιά, ἀπὸ τότε πιά τὸ τραγούδι τῆς Χρυσούλας ἄρχισε νὰ γίνεται μυρολόι.

Ἀρχισε νὰ γίνεται σὺν κάπια μας τραγούδια βαριόκαρδα ποὺ μύρουνται μέσα στὰ σκλαβωμένα ἀκόμα βουνά μας, ρυθμίζοντας ἕνα συρτὸ ἀπέλιπδο χορὸ. Οἱ γυναῖκες γύρω τριγύρω πιασμένες ἀπὸ τὸ χέρι σαλεύουνε στὸ βραδινὸν ἀέρα—σὺν κουρασμέ-νες. Μιά (ἢ πιδὶ χλωμή) ἀρχίζει τὸ λυπητερὸ τρα-γούδι. Ἡ φωνὴ κλαίει καὶ τὰ λόγια σπαρταροῦν ἀνάμεσα στὰ κλαδιά καὶ πέφτουνε. Λέει κ' εἶναι δάκρυα βαρὶὰ ποὺ στάζουνε στὴ διψασμένη γῆ. Λέει κ' εἶναι πληγωμένα γλυκοκέλαδα πουλάκια ποὺ μόλις ἀφήκαν τὴ φωλιά καὶ ἀνοίξανε τὸ στόμα γιὰ τραγούδι, πέσανε κάτω μὲ τὸ κεφάλι μπροστὰ, μο-λυδοσκοτωμένα.

Κι ὅλη ἡ γῆς ποὺ χιλιάδες χιλιάδες χρόνια ἀ-κούει τὸ θλιμμένο μυρολόι τῆς ζωῆς, τὸ πίνει τόσο γλυκά, τόσο γλυκά, ποὺ θαρρεῖς εἶναι αἷμα σκοτω-μένου ἀδελφοῦ...

V

Καὶ τῆς φαινότανε τώρα τῆς Χρυσούλας πῶς ἔβλεπε ἀπὸ κάποιο μακρινὸ παράθυρον μὲ θαμπω-μένα ἀπὸ τὴν ἄχνη τῆς ἀναπνοῆς τζάμια, μιὰ γυ-ναίκα ποὺ πηγαινορχότανε. Πότε ἀκούμπουσε στὸ παράθυρον καὶ τὰ μάτια τῆς γινόντανε μεγάλα, ἐξ-τατικὰ καὶ μυστηριώδη—σὺν τὰ μάτια ποὺ κυ-τάζουν τὴ βροχὴ πίσω ἀπὸ τὰ τζάμια. Πότε σή-κωνε τὰ χέρια τῆς σὰ νὰ προσευχότανε ἢ νὰ φοβέ-ριζε. Πότε πάλι κρατοῦσε τὸ κεφάλι μὲ τὰ δύο τῆς τὰ χέρια, σὰ νὰ φοβότανε μὴ σπάσει. Ἐπειτα ἐ-σκυφε—ἐκλαίει; γελοῦσε; Ποιὸς ξέρει. Ἴσως ἐ-πεφτε γιὰ νὰ κοιμηθεῖ, ἴσως γιὰ νὰ πεθάνει.

Ἡ Χρυσούλα τὴν ἔβλεπε πίσω ἀπὸ τὰ τζάμια—κάποτε ἔλεγε πῶς εἶταν αὐτὴ ἡ ἴδια, ἔπειτα πάλι χαμογελοῦσε. Πῶς εἶναι δυνατό νάναι αὐτὴ ἡ ἴδια; Θάτανε καμιά ἄλλη... Ποιὰ νὰ εἶταν;

Ἀπόψε ἡ Χρυσούλα ἔπιασε τὸ χέρι τοῦ Ὁρέ-στη, τὴν ὥρα ποὺ αὐτός, μεσάνυχτα πιά, ἐτοιμα-ζότανε νὰ φύγει. Ἐῖχε σωμαστεῖ κάτω στὰ πόδια του—σκλάβαν. Ἦθελε νὰ τοῦ πεῖ:

—Ὁρέστη μου, μὴν πᾶς ἀπόψε σ' Ἐκείνη τὴ γυναίκα, μὴν πᾶς!... Μείνε νὰ πάμε μαζί ἀπόψε στὴν ἐκκλησιὰ, στὴν Ἀνάστασιν. Ἀδριο ἔχομε Πά-σχα, Ὁρίστη μου. Μείνε, νὰ δοῦμε μαζί τὴν Ἀνά-στασιν.

Αὐτὰ ἤθελε νὰ τοῦ πεῖ; σήκωσε τὰ μάτια τῆς ἀπάνω του καὶ τὰ λόγια γυρίσανε πάλι καὶ πῆσανε σὰ δάκρυα στὴν ψυχὴ τῆς καὶ δὲ μίλησε. Ἐσφιγγε μόνον τὸ χέρι τοῦ τρομαγμένη. Εἶτανε πιδὶ ξαγριέμε-νος ἀπόψε, πιδὶ συλλογισμένος. Εἶχε ἄλλου τὸ νοῦ του, κύταζε παντοῦ καὶ πουμενέ, σὺν τρελλός.

Εἶχε πᾶσι στὸ Μουσεῖο τοῦ ἀγαπημένου του ζω-γράφου Μωρῶ καὶ τὰ μάτια του εἶσαν γεμάτα ἀ-κόμα ἀπὸ κόκκινα παραληρήματα. Σὰ νάχε μπεῖ σὲ Πολιτεία ποὺ κυριέψανε ληστὲς δυνατοὶ καὶ ὁ-μορφοὶ καὶ κούρσοι—λεβέντες διψασμένοι ἀπὸ χρυ-σάφι καὶ γυναίκα.

Στὸ νοῦ του ἔμεινε ἀπὸ τίς ζωγραφιὰς κατὰ τι σὺν ἀνάμνηση σφραγῆς—κορδέλες φαρδιές καὶ ὀλο-κόκκινες, σὰ στρατὸς ποὺ περᾶσανε χέρι χέρι ὁ θά-νατος κ' ἡ Ἠδὼν, ἔφηβοι ποὺ ξεκινᾶνε σὲ παρα-δοσιακίστους θάλασσες νὰ καταχτήσουν τὴ ζωὴ, Μαγδαληνὲς ποὺ κλαίει κ' ἱεροτολαχταρίζουν ἕνα κορμὶ ἀπὸ φιλητίαι, σταυρωμένο, Τροῖες πυρπολη-

νῆχω σιμά μου θάνατο, θνερευτή ψυχή,
νῆσαι κριτής σὰ ἔργα μου μάχειλι γλυκασμένο.

Κ' ἔτσι νὰ μένω στὴ δουλειά μου ἀδιάκοπα,
νὰ λημονῶ τοὺς πόνοὺς μου στὴν εὐθυμὴ λαλιά σου,
νὰ παίρνω ἀπ' τὰ χαμόγελά σου δύνομη,
κι δλάκριβη ἀνακούφιση ἀπὸ τὴν ὁμορφιά σου.

Ποθῶ μέσ' σ' ὅ,τι πάρω ἀπὸ τὴν Τέχνη ἀγνὸ
νῆχης κ' ἔσὺ τὸν κόπο σου κ' ἔσὺ τὴν κουρασιά σου
καὶ τὰ στεγὰ τῆς Δόξας τὰ τριαντάφυλλα,
ποὺ θάποχτήσω μιὰ φορὰ νὰ βάλω στὰ μαλλιά σου.

Κατελλόριζο, 1907.

ΠΕΤΡΟΣ Μ. ΠΕΤΡΙΑΝΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΟΙ ΣΥΜΜΑΧΟΙ ΜΑΣ

Φίλε Νουμά,

Στὸ φύλλο τοῦ «Νουμά» 15 Αὐγούστου διά-
βασα μὲ μεγάλη ὄρεξη μιὰ ἀληθινὴ συμβουλὴ στὸ
ἄτυχο ἔθνος μας. Ἀληθινὴ συμβουλὴ, γικτὶ λίγοι
εἶναι δυστυχῶς ποὺ σκέφτονται χωρὶς προκατά-
ληψη. Δὲν ἔχω νὰ πῶ τίποτα γιὰ τὸ στρατιωτικὸ
κίνημα· καλὸ καὶ ἀγιο, καὶ μακάρι νὰ τὸ ἔκαναν
ἀρχήτερα Κάλλια ὅμως ἀργὰ παρὰ ποτέ. Μὰ γιὰ
τὴν συμμαχία ποὺ λές, θὰ εἶναι ἀγισμαμένα τὰ στό-
ματά τους ὅσοι ποῦνε καὶ γράφουνε γι' αὐτὸ τὸ
ζήτημα.

Στραβά, πολὺ στραβὰ ἔγραψαν καὶ γράφουν οἱ
καλαμαράδες μας (1), ὑποστηρίζοντας πὼς μονάχα
στοὺς Τούρκους σὰ μένουμε θὰ σωθεῖ ὁ Ἑλληνισμός,
καὶ ἂν πᾶμε μὲ τοὺς Ρούσους ἢ τοὺς Βουργάρους θὰ
χαθούμε· αὐτὸ θαρρῶ πὼς δὲν εἶναι σωστὸς λογα-
ριασμός. Στὴ Ρουσία βρῖσκονται πολλὲς χιλιάδες
Ρωμιοὶ ποὺ ἔχουν τὰ σκολιὰ τους, τίς ἐκκλησιὰς
τους, τὴ γλώσσα τους ἀπὸ τόσα χρόνια καὶ δῶ, καὶ
ποτέ δὲ σκεφτήκανε νὰ τοὺς κἄμουνε Ρούσους· ἀλλὰ
καὶ ὅσοι γενήκανε Ρούσοι, τοὺς μπόδισε ἀρχεὶ ἡ
κυβέρνηση νὰ δώσουνε στὸ ἔθνος τίς περιουσίες
τους; Ποιὸς φυσικώτερος σύμμαχος τοῦ Ρωμιοῦ ἀπὸ
τὸ Ρούσο; Αὐτοὶ μᾶς κρέμασαν καμπάνες στὴς ἐκ-
κλησιὰς μας, αὐτοὶ μᾶς ἔκαμαν νὰ βγάλουμε τὸ σα

(1) Ἀπ' ὅλους πιδ πολὺ δ κ. Καζάκης ποὺ ἔγραφε «Μί-
σος κατὰ τῶν Βουλγάρων», ἀντὶ νὰ γράφει «Μιμηθῶμεν
τοὺς Βουλγάρους καὶ συμμαχήσωμεν μετ' αὐτῶν».

μίνες, ποὺ ἀπὸ τὰ σπλάχνα τους ξεπετιέται, μέσα
σὲ χαλάσματα καὶ σὲ καπνοὺς καὶ φλόγες, κατὰ-
λευκο καὶ ἀνέγγιχτο τὸ ἱερὸν ἄνθος τῆς Ἑλένης.

— Ὁρέστη μου, Ὁρέστη μου! τί ἔχεις;

Τοῦ κρατοῦσε τὸ χέρι κ' ἤθελε νὰ τὸ κρύψει
μέσα στὰ στήθια τῆς γιὰ νὰ τὸ ζεστάνει καὶ νὰ τὸ
παρηγορήσει.

Δὲν τολμοῦσε—πὼς νὰ τολμήσει; νὰ τοῦ πεῖ
νὰ πᾶνε στὴν ἐκκλησιὰ. Ἐνα φεγγάρι ἀλλόκοτο,
μεγάλον, ξαγριεμένο ἔμπαινε ἀπὸ τὰ τζάμια.

— Ἀφνὲ με! Πὼς σέρνεσαι καὶ πιάνεσαι ἔτσι
ἀπάνω μου καὶ γλείφεις τὸ χέρι μου, σὰ σκυλάκι;
Ἀφνὲ με!

Κι ἀποτράβηξε τὸ χέρι τοῦ ἀπὸ τὸ ἀγκάλια-
σμά τῆς καὶ τὴν ἐσπρώξε μὲ καταφρόνια.

— Ὁρέστη μου!

Τὸ φεγγάρι, ὡς τὴν ἐσπρώξε ὁ Ὁρέστης, ἔπεσε
ἀπάνω τῆς καὶ τὴν τύλιξε χλωμό, σὰ σάβανο. Καὶ
φάνηκε τόσο λυπημένη, τόσο μικρὴ καὶ ἀνήμπορη,
ποὺ ὁ Ὁρέστης δὲν μπόρεσε νὰ βαστάξει τὴν ψυ-
χοπόνια καὶ τὸν οἶχτο. Κοντοστάθηκε λίγο, σὰ νὰ
θελε νὰ τῆς ζητήσει συχώρεση. Κοντοστάθηκε, γλύ-
κανε τὴ φωνή του καὶ τὴ ρώτησε:

— Τί με εἶς;

ρίκι τοῦ δούλου καὶ νὰ φορέσουμε κασκί-το καὶ κα-
πέλο. Ἔως ἔχτις, καὶ σήμερα ἀκόμα, ἂν λιγάκι
μᾶς λογαριάζουν οἱ Τούρκοι, μήπως δὲν εἶναι ἀπὸ
τὸ φόβο τῆς Ρουσίας; Ἀπὸ ποιούς περιμένουμε;
Ἀπὸ τὴν Ἀγγλία; Μεγάλη ἀπάτη. Τῆς Ἀγγλίας
δὲν τῆς συμφέρει νὰ δυσχεραστῇ τὴν Τουρκία γιὰ
τοὺς Ρωμιούς, γιὰτὶ ἔχει τίς Ἰνδίες, τὴν Αἴγυπτο
καὶ τὴν Κύπρο, καὶ ἴσως ἀρπάξει μὲ τίς κολακειές
τῆς καὶ κενὴν ἄλλο νησί—Μυτιλήνη, Τένεδο, νὰ
μὴν πῶ καὶ Κρήτη. Ἀπὸ τὴ Γαλλία; Κι αὐτὴ
ἔχει τὰ δικά της, Τύνιδα κλ. Ἀπὸ τὴ Γερμανία;
Αὐτὴ θέλει τὴν Τουρκία νὰ τὴν ἔχη βυζι, ἀδιάφορο
ἂν τὸ γάλα τὸ δίνουν οἱ χριστιανοὶ ἀπὸ τὰ φύλλα
τῆς καρδιάς τους, κόβοντας τὸ ψωμί ἀπὸ τὸ στόμα
τῶν παιδιῶν τους.

Ἀπ' ὅλα τὰ χριστιανικὰ ἔθνη τὰ πιδ μισητὰ
γιὰ τοὺς Τούρκους εἶναι οἱ Ρούσοι καὶ οἱ Ρωμιοί,
κ' ἴσως πιδ πολὺ οἱ Ρωμιοί, γιὰτὶ πρῶτοι αὐτοὶ
ξεσκέπασαν τὴν Τουρκία, κι ὅσοι πολέμοι γενήκανε
μὲ τὴ Ρουσία ἡ αἰτία εἴταν οἱ Χριστιανοί. Δὲ μοῦ
λέτε, ἐξὸν ἀπὸ τὴ Ρουσία ποιὸς ἔκαμε πόλεμο μὲ
τὴν Τουρκία ἑκατὸ χρόνια κ' ἐδῶ; Κι ὅχι μονάχα
πόλεμο δὲν ἔκαμαν, μόνο καὶ τὴ βοήθησαν πάντα.

Μὲ ὅλους τοὺς πολιτικούς σκοποὺς τῆς Ρουσίας
δὲν εἶναι λογικὸ νὰ μὴ βλέπουμε πὼς εἶναι φυσικὴ
προστατρία τῆς Ὀρθοδοξίας. Καὶ τώρα ὅπου οἱ
Τούρκοι γυρεύουνε νὰ μᾶς τσερκέψουνε, μονάχα οἱ
Ρούσικες ἐφημερίδες ἀρχίσανε νὰ φωνάζουνε γιὰ τὴν
πολιτικὴ τῶν Νεοτούρκων.

Πὼς θέλετε, σέψ; καλαμαράδες, νὰ συμφωνήσουμε
μὲ ἔθνος ποὺ ζητᾷ φανερά νὰ μᾶς ἀλλάξῃ τὴν πι-
στη τῶν γονιῶν μας; Ἐλάτε δῶ ν' ἀνοίξετε τὰ
μάτια σας. νὰ δῆτε τί τραβοῦν οἱ Χριστιανοί, καὶ
νὰ δῆτε πὼς ὅχι μονάχα τὸν ἔθνομός μας θὰ χά-
σουμε, μὰ καὶ τὴ θρησκεία μας, ἂν μένουν τὰ πρά-
ματα ὅπως πηγαίνουν.

Μὰ τὴν ἀλήθεια εἶναι γιὰ δέσιμο, ὅσοι νομίζουν
πὼς ἂν πᾶμε μὲ τοὺς Ρούσους εἴμαστε χαμένοι,
μὰ εἴταν μένωμε μὲ τοὺς Τούρκους θὰ σωθῶμε. Ἐ
ἑκατόσια χρόνια κοντεύουν καὶ τίποτα δὲν ἔγινε, καὶ
ὅ,τι μπορούσε καὶ μπορεῖ νὰ γείνη, σὰν περάσουν
δέκα χρόνια θάβει ἀδύνατο. Μὴ μᾶς περνᾷ ἡ ἰδέα
πὼς ἡ Ρουσία θέλει νὰ μᾶς κἄμῃ Ρούσους. Γιὰ συμ-
μάχους ὅμως, τὸ προτείνουν καὶ τώρα, ὅπως καὶ
στὰ 1876, ἀλλὰ ἐμεῖς τὰ ἴα πάντα μυαλά. Ἀς
ἀφήσουμε μιὰ στιγμὴ τὴν μπάντα πὼς ζητοῦν καὶ

— Ὁρέστη, ἀπόψε, ἂν θές... Πᾶμε στὴν ἐκ-
κλησιὰ... Εἶναι μεγάλο Σάββατο... Θᾶρξει κι ὁ
Γοργίας σὲ λίγο νὰ πᾶμε μαζί...

— Στὴν ἐκκλησιὰ!;

Γέλασε τὸ σπαραχτικώτατο γέλιο τοῦ πόνου.
Πετάχτηκε ἀπάνω καὶ τὴ στιγμὴ ποὺ εἰτοιμαζό-
τανε ν' ἀνοίξει τὸ στόμα τοῦ γιὰ νὰ φωνάξῃ καὶ
νὰ εἰρωνευτεῖ καὶ νὰ βροῖσει—κ' ἔτσι ν' ἀλαφρώσει
λίγο, εἶδε τὴ Χρυσούλα νὰ κοιτάται μέσα στὸ φεγ-
γάρι, ἀπαρηγόρητη. Κ' ἐσκυψε καὶ τὴν τράβηξε
καὶ μὲ τὰ δύο τοῦ τὰ χέρια ἀπάνω καὶ καθίσανε
πάλι μαζί στὸν καναπέ. Τῆς χάδεψε τὰ μαλλιά
ἀπελπισμένως.

— Κακὸς δὲν εἶμαι! Συχώρεσέ με. Ἡ ζωὴ ἀρ-
χίζει καὶ μοῦ ξεσκαπάζεται τόσο ἄγρια καὶ τρα-
γικὴ καὶ ἀνήθικη ποὺ δὲν μπορῶ πιά νὰ μένω ἥρε-
μος κοιτάζοντας τὴν ξέθωρη, τὴν ἀδικοχαμένη καὶ
ἀνισόρροπη ζωὴ μου. Ὅλος ὁ κόσμος παρουσιάζεται
τώρα μπροστά μου ἀπέραντο θρακικὸ μεθύσι—τὰ
φυτὰ καὶ τὰ ζῶα κ' οἱ ψυχὲς τρικιζοῦνε καὶ πα-
ραμιλοῦνε ἀπὸ τὸ ἀψὶ κρασί ποὺ τοὺς κερνᾷ ὁ ἥλιος.
Κ' ἐγὼ δὲν μπορῶ πιά νὰ καθίσω στὸ τραπέζι καὶ
νὰ γεμίσω τὸ ποτήρι μου καὶ νὰ πῶ...!

— Σώπα, σώπα, Ὁρέστη μου!

ἄρχισαν νὰ μᾶς ἀφαιροῦν τὰ προνόμια (1) καὶ θί-
λουνε σὰν παντρευσάμαστε τὴν ἀδεια νὰ τὴν παίρ-
νουμε ἀπὸ τὸν Ἰμάμη, καὶ σὰ βαφτίζουμε τὰ παι-
διά μας νὰ παίρνουμε ἀδεια ἀπὸ τὸ δημόσιο Εἰς-
πράκτορα, ἀδεια πὼς ἔχουμε πλεωμένους τοὺς φό-
ρους, καὶ ἂν δὲν εἶναι πλεωμένοι οἱ φόροι καὶ τοῦ
γονιοῦ καὶ τοῦ νουνοῦ, τὸ παιδί θὰ μὴν ἀβάπτι-
στο, καὶ τόσα ἄλλα τέτοια. Ἐπαναλαβαίνω, πὼς
θέλετε νὰ συμφωνήσουμε μὲ τέτοιο ἔθνος ποὺ ψήφισε
στὴ Βουλὴ τοῦ: Ὁποῖος Χριστιανὸς γίνῃ Μωαμε-
θανός—Ἰσλάμης—δὲ θὰ πηγαίνει στρατιώτης, καὶ
ὅποια Χριστιανὴ γίνῃ Χανούμ—Τουρκάλα—θὰ
παίρνῃ προίκα ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν ἀπὸ 50 λίρες
ἕως 500, ἀναλόγως τῇ θέσῃ τῆς; Καὶ δὲν εἶναι
αὐτὸ μονάχα. Στὸ τέταρτο ἐδάφιο τοῦ Κορανίου
στὸ τέλος τοῦ δευτέρου φύλλου, γράφει: Ἐπιτρέ-
πεται στοὺς πιστοὺς—Ἰσλάμηδες—νὰ παίρνουνε
Χριστιανὲς γυναῖκες χωρὶς νὰ γίνουν καὶ αὐτὲς
Τουρκάλες, ἀλλὰ τὰ παιδιά ποὺ θὰ κἄμουν θὰ εἶναι
Ἰσλάμ, καὶ ἔως σήμερα αὐτὸ γινότανε. Ἀπὸ
τρεῖς μῆνες κ' ἐδῶ ἄρχισαν οἱ πιδ διαβασμένοι
Μουλλάδες Νεότουρκοι νὰ ἐξηγοῦν μ' ἄλλον τρόπο
αὐτὸ τὸ ἐδάφιο τοῦ Κορανίου. Λένε: Ἀφοῦ ὁ Προ-
φήτης λέει στὸ τέταρτο ἐδάφιο πὼς ἐπιτρέπεται νὰ
παίρνουμε Χριστιανὲς γυναῖκες, καὶ δὲ λέει νὰ μὴ
δίνουμε καὶ στοὺς Χριστιανούς τίς γυναῖκες μας,
ἀρα πρέπει νὰ δίνουμε καὶ στοὺς Χριστιανούς ἂν
θέλουνε ἀπὸ τίς γυναῖκες μας, καὶ τὰ παιδιά τους
νὰ εἶναι Μωαμεθανοί. Καὶ ὅπως σὲ ὅλα ἡ θρησκεία
τους εἶναι μουζεβίτικη θὰ εὑρουν καὶ αὐτοὺ κανένα
μουζεβαρλίκι καὶ τότε; Βάλ' τοῦ ρίγανη. Βλέ-
πετε πὼς ἐξηγοῦν ὅπως θέλουν τὸ Κοράνιο τους,
ὅπως ἐμεῖς τὴν ἱστορία μας! Ἀφήστε γιὰ λίγον
καιρὸ, κύριοι καλαμαράδες, τὴ γραμματικὴ καὶ τίς
ἱστορίες καὶ δῆτε ὅτι τὸ Σύνταγμα ἔφερε τὴν Ἑλ-
λάδα σ' αὐτὰ τὰ χάλια, καὶ ὅτι τὸ Τούρκικο Σύν-
ταγμα εἶναι ὁ τάφος τοῦ δούλου Ἑλληνισμοῦ.

Σκεφτήτε ὅσο εἶναι καιρὸς καὶ ἐνεργεστε,
γράψετε, οἰώσετε, κἄμετε τὰ πάντα ἄνω κάτω.
Καφέτε κάμποσα Γυμνάσια καὶ κάνετε κάμποσα

(1) Ζητοῦν νὰ πάρουν τίς περιουσίες τῶν σκολιῶν, ἐκ-
κλησιῶν καὶ μοναστηριῶν, καὶ νὰ πλερώνουν αὐτοὺ τοὺς
δεσποτάδες, παπάδες καὶ δασκάλους. Ἀκύρωσαν δυὸ διαθη-
κες ἐπειδὴ δὲν εἴταν ἀπὸ τὸν Καδὴ ἐπικυρωμένες καὶ τόσα
ἄλλα.

Ἐπλεξε πάλι ἡ δύστυχη τὰ χέρια τῆς γύρω
στὸ λαιμὸ τοῦ Ἀγαπημένου καὶ ἔβγαλε τὸν πόνο
τῆς μπροστὰ στὸν πόνο τὸ δικό του καὶ δὲν ἤξερε
τί λόγια νὰ πεῖ καὶ πὼς ν' ἀγκαλιάσει γιὰ νὰ τὸν
παρηγορήσει λίγο.

— Σώπα, σώπα, Ὁρέστη μου!

— Νὰ σωπάσω; Μὰ μέσα μου ζύπνησε τὸ
φριχτὸ φίδι τοῦ διαταγμοῦ ποὺ ὅσο περισσότερο
τρῶε τὰ σπλάχνα μου, τόσο περισσότερο πεινᾷ. Τί
νὰ τοῦ δώσω ἀκόμα; Τί νὰ τοῦ δώσω ἀκόμα;
Εἶχε πέσει ἀπάνω στὸν καναπέ κι ἀγκομα-
χοῦσε.

Εἶχε πῆσει ἀπάνω στὸν καναπέ, ἡθοποιὸς τῆς
ζωῆς μεγαλύστομος, ποὺ εἶχε πάρει πολὺ τραγικὰ
καὶ πολὺ ἀψηλὰ τὸ ρόλο ποὺ τοῦ εἶχε δώσει ἡ
Μοῖρα. Κ' εἶναι ἀλήθεια, εἴτανε τραγικώτατος ὁ ρό-
λος, μὰ μπορούσε καὶ νὰ τὸν παίξῃ πιδ σεμνὰ, πιδ
ἡσυχὰ καὶ πιδ ἀνθρώπινα. Νὰ μὴ καταχτυπᾷ τοὺς
κοθόρνους τοῦ τόσο δυνατὰ, ἀπάνω στὰ σανίδια τῆς
σκηνῆς, νὰ μὴ ὑψώνει καὶ τόσο κοσμοκρατορικὰ τὰ
χέρια καὶ νὰ κορδώνεται τόσο ἀγέρωχα κ' ἐπι-
ταχτικὰ μπροστὰ στὸ Ἀπειρο—κ' ἐπειτα στὴ λύση
νὰ μὴ γκρεμίζεται καὶ τόσο ἀπότομα καὶ νὰ ξε-
σκίζει τίς σάρκες τοῦ καὶ νὰ βγαίνει τὰ μάτια τοῦ
καὶ νὰ μουγγρίζει τόσο τραγικὰ καὶ νὰ κλαίει,
ἔτσι σὰ γυναῖκα...

(Ἀκολουθεῖ)